

NACIONALINĖ ŠEIMŲ IR TĖVŲ ASOCIACIJA
Juridinių asmenų registras. Kodas 300560436. Adresas: Aušros vartų g. 12, LT-01303 Vilnius.
Tel. 8~673 77345. El. p. nstasociacija@gmail.com <http://www.nsta.lt>
Atsiskaitomoji sąskaita Nr. LT927300010092485960

Nr. 20251126-01

Respublikos Prezidentui
Gitanui Nausėdai

Seimo Pirmininkui
Juozui Olekui

Ministrei Pirmininkei
Ingai Ruginienei

Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkui
Kęstučiui Biliui

Socialinės apsaugos ir darbo ministrei
Jūratei Zailskienei

Seimo nariams

DĖL ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTO NR. XVP-970

Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija, atstovaudama su šeimomis dirbančias nevyriausybinės organizacijas, teikia šį raštą dėl 2025 m. lapkričio 10 d. užregistruoto Šeimos stiprinimo įstatymo pataisų projekto Nr. XVP-970.

Atsakingai išanalizavę pateiktą projektą norime atkreipti dėmesį į tai, kad pagal galiojančias teisėkūros taisykles, įstatymas dėstomas nauja redakcija tais atvejais, kai yra keičiama bent pusė įstatymo straipsnių. Peržvelgus šį įstatymo projektą ir palyginus jį su dabar galiojančiu įstatymu, neradome jame tiek pakeitimų, jog įstatymą reikėtų dėstyti nauja redakcija.

Bet kadangi redakcija vis dėl to yra pateikta, **išreiškiame susirūpinimą dėl siūlomų pakeitimų krypties**, nes jie gali silpninti nacionalinį šeimos politikos koordinavimą, mažinti institucinių sprendimų kokybę bei ilgalaikį politikos nuoseklumą. Tai gali sukelti neigiamas pasekmes šeimos politikos sistemai.

Mūsų organizacija yra susipažinusi ir **pritaria Nacionalinės šeimos tarybos išdėstytiems argumentams**, tačiau kartu pateikiame ir savo vertinimą bei poziciją:

1. Dėl siūlymo atsisakyti galiojančios įstatymo preambulės

Preambulė įtvirtina Šeimos stiprinimo įstatymo vertybinius, teisinius ir strateginius pagrindus. Jos atsisakymas panaikintų aiškų šeimos politikos vertybinį ir antropologinį pagrindą bei sukurtų teisinio neapibrėžtumo riziką.

Šeimos politikos principai turi būti aiškiai ir nuosekliai apibrėžti įstatyme, o ne palikti individualioms interpretacijoms. Tokia nuostata yra būtina teisiniam tikrumui, politikos stabilumui ir visuomenės pasitikėjimui valstybės priimamais sprendimais. **Apibendrinant norime atkreipti dėmesį į tai kokias neigiamas pasekme, preambulės atsisakyme išvelgiame:**

- **Be preambulės nebelieka įstatymo interpretavimo ribų.** Tampa neaišku, koku tikslu įstatymas priimtas, kokiais principais ir vertybinėmis nuostatomis turi būti remiamasi taikant įstatymą, kokia antropologine ir konstitucine šeimos samprata remiasi valstybė.
- **Preambulės atsisakius nelieka teisėkūros nuoseklumo.** Prarandamas vieningas strateginis pagrindas, kuris būtinas visoms institucijoms, kyla rizika, kad šeimos politika bus taikoma skirtingai ir nenuosekliai. Tuo tarpu Preambulė sutvirtina teisėkūros logiką ir apsaugo nuo fragmentiško, atskirų interesų įtakoto reguliavimo.
- **Preambulė padeda užtikrinti Konstitucijos nuostatų įgyvendinimą.** Šeima yra Konstitucijos saugomas santykis, valstybė privalo imtis priemonių šeimai stiprinti, teisėkūra negali paneigti prigimtinių žmogaus ryšių. Preambulė yra vienas iš būdų įstatyme tiesiogiai susieti šeimos politiką su konstituciniais principais.
- **Preambulė apsaugo įstatymą nuo politinės priklausomybės.** Be aiškių principų, įstatymo turinį galima lengviau keisti: keičiantis Vyriausybei, keičiantis politinėms daugumoms, atsiradus ideologiniam spaudimui. Preambulė yra įstatymo „apsauginis rėmas“, neleidžiantis šeimos politikos formuoti tik iš politinės konjunktūros.
- **Preambulė aiškiai įvardija šeimos politikos tikslinę grupę.** Šeimos politika apima: tėvus, motinas, vaikus, globėjus, itėvius. Be preambulės: nebėra aišku, kokia šeimos samprata laikoma orientyru, atsiranda erdvės skirtingoms interpretacijoms įvairiose institucijose. Teisinis tikrumas reikalingas tiek institucijoms, tiek šeimoms.
- **Preambulė yra teisinės tradicijos dalis.** Dauguma Lietuvos socialinės politikos įstatymų turi preambulę (pvz., Švietimo įstatymas, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas). Ji nustato: vertybinius pagrindus, valstybės įsipareigojimus, politikos kryptis. Šeimos stiprinimo įstatymas yra kertinis valstybės socialinės politikos dokumentas, todėl jo preambulės atsisakymas silpnintų jo autoritetą ir santykį su kitais įstatymais.
- **Preambulė yra būtina socialinėms inovacijoms ir strateginiam planavimui.** Valstybės programos, strategijos ir planai remiasi įstatymuose suformuluotais principais. Be preambulės: nėra gairių, kuriomis remiantis turi būti formuojama ilgalaikė šeimos politika, kyla rizika, kad planavimo dokumentai taps nesuderinti arba vieni kitus dublius.

2. Dėl Nacionalinės šeimos tarybos teisinio statuso pakeitimo

Pažymime, kad siūlymas susijęs su Nacionalinės šeimos tarybos (toliau – Taryba) teisinio statuso pakeitimu ir siūlymu atsisakyti biudžetinės įstaigos statuso, keltų reikšmingas rizikas Tarybos funkcijų įgyvendinimui ir neatitiktų gerosios valdymo praktikos principų.

- **Dėl sekretoriato ir administracinės funkcijos užtikrinimo.** Biudžetinės įstaigos statuso panaikinimas eliminuotų galimybę Tarybai turėti stabilų sekretoriatą, finansinę ir administracinę paramą. Tai faktiškai apsunkintų Tarybos veiklą ir keltų riziką, kad:
  - ✓ nebūtų užtikrinamas funkcijų tęstinumas ir kompetentingų specialistų darbas;
  - ✓ būtų apsunkinta ekspertinių išvadų rengimo, duomenų analizės ir stebėsenos funkcija, kuri pagal galiojantį teisinį reguliavimą yra viena iš Tarybos esminių užduočių.

Šios aplinkybės prieštarautų Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio principams, ypač profesionalumo, veiklos tęstinumo ir efektyvumo reikalavimams.

- **Dėl nepriklausomumo užtikrinimo.** Tarybos, kaip nepriklausomo šeimos politikos stebėsenos ir ekspertinio vertinimo subjekto, statusas yra esminė sąlyga užtikrinti objektyvų vykdomosios valdžios veiklos vertinimą. Statuso pakeitimas į visuomeniniais pagrindais veikiančią instituciją:
  - ✓ sumažintų Tarybos nepriklausomumą;
  - ✓ sudarytų prielaidas politiniam ar administraciniam spaudimui;
  - ✓ silpnintų šeimos politikos stebėsenos tvarumą ir objektyvumą.

Tai taip pat neatitinka gero valdymo, institucinės nepriklausomybės, atskaitomybės ir skaidrumo principų, įtvirtintų nacionaliniuose ir ES dokumentuose, reglamentuojančiuose viešojo sektoriaus institucijų veikimą.

- **Dėl finansinio poveikio valstybės biudžetui.** Atkreiptinas dėmesys, kad Tarybos išlaikymo kaštai valstybės biudžetui yra minimalūs ir neturi esminės įtakos bendrosioms valstybės išlaidoms. Tačiau Tarybos teikiamos ekspertinės įžvalgos, politikos rekomendacijos ir analitinė veikla turi ilgalaikį ir reikšmingą poveikį:
  - ✓ šeimos politikos kokybei;
  - ✓ socialinės politikos koordinavimui;
  - ✓ teisėkūros procesų pagrįstumui.

Todėl Tarybos veiklos silpninimas neatitiktų proporcingumo principo – nebūtų pateisinama mažareikšmiu finansiniu sutaupymu, lyginant su prarastos ekspertinės kompetencijos verte.

- **Dėl tarpžinybinio bendradarbiavimo poreikio.** Šeimos politika yra horizontali politika, reikalaujanti nuolatinio tarpžinybinio koordinavimo (tarp švietimo, sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos, teisingumo, savivaldos institucijų). Silpninant Tarybos institucinius pajėgumus, būtų apsunkinamas:
  - ✓ institucijų tarpusavio bendradarbiavimas;
  - ✓ ilgalaikių šeimos politikos tikslų įgyvendinimas;
  - ✓ valstybės institucijų atsakomybės pasidalijimas.

Tai prieštarauja valstybės institucijų bendradarbiavimo ir koordinavimo principams, įtvirtintiems tiek teisės aktuose, tiek Vyriausybės veiklos organizavimo praktikoje.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, manome, kad Nacionalinės šeimos tarybos biudžetinės įstaigos statuso panaikinimas nepagrįstai silpnintų šeimos politikos koordinavimo ir stebėsenos sistemą, todėl siūlomos nuostatos negali būti palaikomos. Siūlome priešingai – ieškoti galimybių didinti Nacionalinės šeimų tarybos finansavimą, bent iš dalies prilyginant tokių institucijų kaip Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba ar Vaiko teisių kontrolieriaus tarnyba biudžetui.

3. Dėl Šeimos politikos komisijos veiklos ir sudėties pakeitimų

Palaikome Nacionalinės šeimos tarybos poziciją, kad Vyriausybės sudaromos Komisijos kompetencijų išplėtimas savaime nelaikytinas neigiamu reiškiniu. Vis dėlto pažymėtina, kad siūlomi Šeimos stiprinimo įstatymo pakeitimai negali būti pagrindas riboti arba silpninti Nacionalinės šeimos tarybos, kaip nepriklausomo ekspertiško ir parlamentinei valdžiai atskaitingo subjekto, institucionalizuotą vaidmenį.

Atsižvelgdami į tai, papildomai pabrėžiame šiuos teisinius ir institucinės struktūros požiūriu esminius aspektus:

1. Dėl institucinio nepriklausomumo sampratos ir valdžių padalijimo principo užtikrinimo. Vyriausybės sudaroma Komisija yra vykdomosios valdžios dalis, atliekanti ministerijų veiklos koordinavimo funkcijas. Tuo tarpu Nacionalinė šeimos taryba pagal galiojančią teisinį reguliavimą yra

sukurta kaip nepriklausomas ekspertinis organas, atsiskaitantis Seimui ir veikiantis atskirai nuo Vyriausybės administracinės struktūros. Tai suponuoja, kad:

- vykdomajai valdžiai pavaldus darinys negali pakeisti parlamentinei valdžiai atskaitingos ekspertų tarybos funkcijų ir teisinės prigimties;
- bet koks bandymas tokią substituciją įtvirtinti pažeistų Konstitucijoje įtvirtintą valdžių padalijimo ir tarpusavio pusiausvyros principą.

2. Dėl institucinių funkcijų skirtingumo ir nedubliavimo

Analizuojant tiek galiojančias nuostatas, tiek siūlomus pakeitimus, matyti, kad Komisija ir Nacionalinė šeimos taryba yra orientuotos į skirtingas, viena kitą papildančias veiklos sritis:

- Komisijos funkcijos nukreiptos į vykdomosios valdžios sprendimų įgyvendinimo koordinavimą ir tarpinstitucinį administracinį bendradarbiavimą;
- Nacionalinė šeimos taryba vykdo nepriklausomą šeimos politikos stebėseną, atlieka ekspertinį vertinimą, teikia rekomendacijas parlamentinei ir vykdomajai valdžiai, atstovauja visuomenės interesams.

Atsižvelgiant į funkcijų prigimtį, darytina išvada, kad vienos institucijos atsisakymas negalėtų būti kompensuojamas kitos institucijos veikla, nes funkcinis dubliavimas objektyviai neegzistuoja.

3. Dėl demokratinės sistemos balansą užtikrinančių saugiklių

Nacionalinė šeimos taryba užtikrina visuomenės ir ekspertų dalyvavimą šeimos politikos formavimo ir vertinimo procesuose, tuo tarpu Komisija veikia Vyriausybės pavedimu ir vykdomosios valdžios ribose. Atsisakius Tarybos arba apribojus jos institucinį statusą, būtų:

- susiaurinta nepriklausomo viešosios politikos vertinimo erdvė;
- susilpninti demokratinės kontrolės ir viešojo dalyvavimo mechanizmai;
- sudarytos prielaidos vykdomosios valdžios dominavimui šeimos politikos srityje.

Tokie pokyčiai neatitiktų demokratinės pusiausvyros, gero valdymo, atskaitomybės ir skaidrumo principų.

4. Dėl ekspertinio vertinimo ir stebėsenos funkcijos išsaugojimo

Nacionalinei šeimos tarybai teisės aktuose priskirta ekspertinė, analitinė ir stebėsenos funkcija yra unikali ir nepavaldžios institucijos požiūriu negali būti perkelta vykdomosios valdžios sudaromai Komisijai. Ekspertinio vertinimo funkcija savo esme reikalauja:

- nepriklausomumo nuo vertinamos institucijos;
- galimybės objektyviai analizuoti vykdomosios valdžios sprendimus;
- atskaitomybės parlamentui, o ne Vyriausybei.

Todėl vienos institucijos stiprinimas negali būti interpretuojamas kaip pagrindas silpninti kitą, ypač kai jų funkcijos yra sistemiškai skirtingos.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, pritariame Nacionalinės šeimos tarybos išvadai, jog Komisijos stiprinimas negali būti teisinis ar instituciškai pagrįstas argumentas silpninti ar naikinti Nacionalinės šeimos tarybos veiklos pagrindus.

4. Dėl nepriklausomos analizės ir šeimos politikos stebėsenos funkcijų ribojimo

Įvertinus Šeimos stiprinimo įstatymo pakeitimo projekte siūlomus Nacionalinės šeimos tarybos funkcijų pakeitimus, pažymėtina, kad:

- metinės šeimos politikos apžvalgos atsisakymas panaikintų instituciškai įtvirtintą nepriklausomos stebėsenos mechanizmą;
- Vyriausybės pareigos atsižvelgti į Tarybos išvadas panaikinimas susilpnintų ekspertinių rekomendacijų poveikį sprendimų priėmimui;

- nepriklausomos analizės funkcijų ribojimas prieštarautų objektyvumo, skaidrumo ir įrodymais grįsto valdymo principams.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes Nacionalinė šeimos taryba yra vienintelė įstatyme numatyta nepriklausoma šeimos politikos vertinimo institucija, todėl jos funkcijų silpninimas neatitinka valdžių padalijimo, gero administravimo ir atskaitomybės standartų.

5. Dėl savivaldybių šeimos tarybų tinklo ir nacionalinio koordinavimo poreikio

Pritariame Nacionalinės šeimos tarybos pozicijai, kad savivaldybių šeimos tarybų steigimas yra būtina ir teigiamai vertintina priemonė stiprinant vietos lygmens šeimos politiką. Tačiau pažymėtina, kad:

- nacionalinės Tarybos panaikinimas sukeltų institucinę koordinavimo spragą, nes savivaldybių tarybos negali vykdyti nacionalinio koordinavimo ir metodinės priežiūros funkcijų;
- savivaldybėms reikalinga vieninga nacionalinio lygmens metodinė ir analitinė atrama, užtikrinanti politikos nuoseklumą, duomenų vienodumą ir strateginių prioritetų suderinamumą;
- vietos lygmens ir nacionalinio lygmens institucijos atlieka skirtingas, viena kitą papildančias funkcijas, todėl viena institucija negali pakeisti kitos.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad savivaldybių šeimos tarybų tinklo plėtra turi būti įgyvendinama ne silpninant, o išlaikant ir stiprinant nacionalinės Tarybos institucinį pajėgumą ir koordinacinį vaidmenį.

APIBENDRINANTI POZICIJA

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta aukščiau, **prašome Seimo narių nepritarti** Šeimos stiprinimo įstatymo pakeitimo projektui Nr. XVP-970 **pateikimo stadijoje arba tobulinti projektą**, išlaikant:

1. išlaikyti įstatymo preambulę;
2. išsaugoti Tarybą kaip Seimui atskaitingą biudžetinę įstaigą;
3. užtikrinti nepriklausomos šeimos politikos analizės tęstinumą;
4. nepašalinti mechanizmų, kurie užtikrina objektyvią ir ekspertinę šeimos politikos stebėseną;
5. stiprinti, o ne silpninti nacionalinę šeimos politikos koordinavimo sistemą.

Mūsų organizacija ir toliau kelia tikslą dėl šeimos politikos stiprinimo Lietuvoje ir yra pasirengusi dialogui bei bendradarbiavimui.

Pagarbiai,

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė